

Omgevingsanalyse COVID-19

Analyseperiode 14:00 uur d.d. 13 februari – 14:00 uur d.d. 14 februari

Dco VWS | met input van RIVM, SZW en IenW

10.2e

Wie is getroffen?	Wie is betrokken?	Wie voelt zich betrokken?
- Nederlanders in quarantaine - Nederlanders in China - Bedrijven met locaties in China - Bedrijven die voor leveringen afhankelijk zijn van China	- Familie / vrienden van Nederlanders in quarantaine en in China - Werknemers / klanten van bedrijven die handelen met China	- Actieve burgers die zich (o.a. op Twitter) zorgen maken over het virus. - Algemeen publiek.

Samenvatting

- De media-aandacht voor COVID-19 is donderdag iets toegenomen. De meeste landelijke en regionale media berichten woensdag en donderdag over het virus, vanuit een grote diversiteit aan invalshoeken. Meerdere landelijke media onderhouden een liveblog.
- De gezondheidssituatie in Nederland speelt de afgelopen periode geen grote rol in de media.
- Donderdagavond en vrijdagochtend is er veel aandacht voor de passagiers van cruiseschip de Westerdam, die zijn aangekomen in Cambodja en afgelopen nacht van boord mochten.
- Volgens een peiling van EenVandaag denkt 58% van de Nederlanders dat COVID-19 binnen een maand naar Nederland komt. Toch maakt 77% zich geen zorgen over een uitbraak. 69% van de respondenten heeft vertrouwen in de aanpak van de Nederlandse overheid.
- Het UMCG waarschuwt voor een nepbericht over een besmetting dat zou rondgaan op Whatsapp.

Karakterisering berichtgeving

- De media-aandacht voor COVID-19 neemt donderdag iets toe ten opzichte van de dag ervoor. Ook onderhouden diverse landelijke media online nog altijd een liveblog, zoals [NU.nl](https://nu.nl) en [AD](https://ad.nl).
- Donderdagavond is er in de tv-journaals nog aandacht voor de sterke stijging van het aantal besmettingen en sterfgevallen, deels veroorzaakt door nieuwe diagnostische criteria in Hubei.
- Ook berichten de journaals over cruiseschip de Westerdam, dat is aangekomen in Cambodja. Vrijwel alle landelijke media schrijven donderdagavond en vrijdagochtend over de aankomst en over de eerste passagiers die het schip hebben verlaten, waarvan enkelen met sfeerbeelden.
- In de ochtendkranten van vrijdag is er wederom veel aandacht voor diverse aspecten van COVID-19. Zo schrijft [NRC](https://nrc.nl) over de betrouwbaarheid van informatie uit Wuhan, bekijkt [Volkskrant](https://volkskrant.nl) waarom elk land anders omgaat met het virus, analyseert [Trouw](https://trouw.nl) de draconische maatregelen van de Chinese overheid en schrijft het AD over de Westerdam. Volkskrant en Trouw berichten daarnaast ook nog over de nieuwe diagnostische criteria in de provincie Hubei, waardoor het aantal besmettingen en sterfgevallen eerder deze week ineens sterk toenam.
- [EenVandaag](https://eenvandaag.nl) presenteert donderdagavond de resultaten van het opiniepanel over COVID-19. Daaruit blijkt dat 58 procent van de Nederlanders denkt dat COVID-19 binnen een maand naar Nederland komt. Toch maakt 77 procent zich geen zorgen over een uitbraak. 69 procent van de respondenten heeft vertrouwen in de aanpak van de Nederlandse overheid.
- [EenVandaag](https://eenvandaag.nl) kijkt ook naar discriminatie vanwege COVID-19. 11 procent van de respondenten is voorzichtiger in de buurt van mensen met een Chinees of Aziatisch uiterlijk. In het onderzoek zijn ook 300 Chinese Nederlanders ondervraagd. De helft van hen geeft aan last te hebben van racisme door het coronavirus; één op de vijf (21 procent) maakt het zelfs wekelijks mee.
- Ook in andere media blijft er nog redelijk wat aandacht voor discriminatie vanwege COVID-19.

Zie hieronder de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen die naar voren komen in de media:

Aantallen

- Wereldwijd zijn ruim 48.000 besmettingen bevestigd en 1.383 mensen overleden ([WHO](https://who.int)).

Besmettingen in de media

- Buiten China is er geen grote stijging van het aantal besmettingen waargenomen, laat de WHO weten. De enige uitzondering daarop zijn 44 nieuwe besmettingen op het cruiseschip de Diamond Princess. Ook is er buiten China geen grote verandering in het aantal doden ([NU.nl](#)).
- Een van de zestien patiënten met COVID-19 in Duitsland is genezen verklaard (ANP, o.a. [ND](#)).

Informatiebehoefte

RIVM

- Het aantal inkomende telefoongesprekken bij het RIVM (54) is donderdag licht toegenomen. Het aantal mails (7) is daarentegen bijna gehalveerd t.o.v. de dag ervoor. De aantallen liggen een stuk lager dan in de laatste week van januari (gemiddeld 178 oproepen en 45 mails per dag).
- Op social media krijgt het RIVM donderdag 84 berichten binnen. Veelgestelde vragen zijn: Kan het coronavirus zich ook via de lucht verspreiden? Waarom gebruikt met in China desinfectiespul om de straten schoon te spuiten? Hoe kan het dat in Duitsland een persoon (zonder symptomen?) andere personen heeft besmet?

UMCG waarschuwt voor nepnieuws

- Het Universitair Medisch Centrum Groningen waarschuwt op Twitter voor een nepbericht over het coronavirus. Dat bericht zou rondgaan op WhatsApp. Het lijkt te gaan om een nieuwsbericht van de NOS met als titel 'Corona-infectie bij personeel Ziekenhuis in Groningen en Scheemda'. Daar klopt niets van. Het UMCG zit met het bericht in de maag en besloot te waarschuwen. "Dit bericht is nep en onjuist. Het bevat een link naar een ongepaste afbeelding en mogelijk een virus", aldus het ziekenhuis. "Stuur het niet door en klik niet op de link" ([Telegraaf](#)).

Gedrag (Nederland)

Rijksoverheid

- Minister Eric Wiebes overweegt nog niet om bedrijven te helpen die economische schade ondervinden van de uitbraak van het nieuwe coronavirus. Hij krijgt wel signalen van bedrijven. "We volgen het nauwgezet", aldus de minister. Hoe groot de schade is voor Nederlandse bedrijven is volgens Wiebes nog niet duidelijk. "Maar het is niet verwonderlijk dat we daar potentieel het meeste last van hebben. We exporteren en importeren veel, we zijn een handelsland. Dat maakt ons kwetsbaarder voor dit soort dingen" (ANP, o.a. [ND](#)).
- Minister Kaag wil wel lessen trekken uit de klappen die het bedrijfsleven door de virusuitbraak krijgt. "We moeten gaan bedenken hoe we op dit soort momenten veel adequater en effectiever met elkaar kunnen opereren", vindt ze. "Dit soort onverwachte gebeurtenissen, in principe zijn daar eigenlijk geen mechanismes voor" (ANP).

Samenleving

- De TU Delft laat uit China terugkerende studenten en professoren voor alle zekerheid twee weken thuisblijven. Zij mogen zich in die periode in verband met het coronavirus niet op de Delftse universiteit vertonen ([AD](#)).

Nederlands cruiseschip Westerdam

- Meerdere media melden vrijdagochtend dat de eerste passagiers van cruiseschip Westerdam het vaartuig in de nacht van donderdag op vrijdag (Nederlandse tijd) hebben verlaten (o.a. [NU.nl](#)).
- Volgens het moederbedrijf van HAL, Carnival Corporation, staan er vandaag vluchten paraat om de passagiers naar huis te brengen. Of de mensen dan daadwerkelijk vertrekken en of daar ook (alle) Nederlanders bij zitten is nog niet bekend. "We zijn iedereen hier in Cambodja dankbaar die ons helpt en verwelkomt", verklaarde het bedrijf uit Seattle gisteren ([RTL Nieuws](#)).
- [RTL Nieuws](#) toont vrijdag beelden van de passagiers van cruiseschip de Westerdam, die na twee weken eindelijk van boord mochten in Cambodja. Mensen zijn opgelucht, zijn vol lof over de crew en spreken van een 'gouden gevangenis'. Ook [Telegraaf](#) deelt wat eerste beelden.

Cruiseschip Diamond Princess bij Japan

- [Telegraaf](#) doet verslag van Valentijnsdag op de Diamond Princess, waar nog altijd vijf Nederlanders aan boord in quarantaine zitten. Voor de deur van de hut van het echtpaar waarmee de krant spreekt lagen vanmorgen chocoladehartjes. "Voor mijn vrouw lagen er gezichtsmaskers. Ze proberen er echt wel wat van te maken. Een zakje chips, een blikje energie drank. Ik heb respect voor de kapitein. Die heeft het ook moeilijk en druk. En toch spreekt hij ons elke dag moed in en houdt hij ons op de hoogte van de ontwikkelingen."
- Het echtpaar dat 75 en 73 jaar is, is donderdag getest op het virus. "Over een dag of drie krijgen we de uitslag. Tot gisteren moesten we alleen maar temperaturen. De meeste passagiers boven de 70 jaar en passagiers die afhankelijk zijn van medicijnen, zijn nu getest. Dat zijn de mensen die sneller ziek kunnen worden. Maar wij voelen ons goed. Net getemperatuurd; we komen tot op heden niet boven de 37,5 graad."

KLM

- Het effect van het Coronavirus op de luchtvaart en specifiek Schiphol valt nog moeilijk te voorspellen. Dat stelde Schipholdirecteur Dick Benshop bij de presentatie van de jaarcijfers vrijdagochtend. "Het aantal vluchten vanuit groot China is gedaald van honderd naar twintig per week. Dat zijn enkele passagiersvluchten en vrachtttoestellen. Dat gaan we later dit jaar terugzien in minder passagiers en ook in ons financiële resultaat", voorziet de directeur. Schiphol bekijkt of de vluchten naar China vervangen kunnen worden door nieuwe bestemmingen (ANP).
- KLM heeft vrijdag excuses aangeboden nadat eerder deze week verontwaardiging was ontstaan over een briefje op een deur van het toilet op een vlucht van Amsterdam naar Seoul. Op het briefje stond in eerste instantie enkel in het Koreaans dat het toilet enkel door cabinepersoneel gebruikt mocht worden. Het personeel gaf op een vraag van een passagier aan dat het briefje was opgehangen uit angst voor het virus 2019-nCoV ([NU.nl](#)).

Economische gevolgen en maatregelen bedrijven

- Nederland telt bijna duizend bedrijven waarvan de bedrijfsvoering is getroffen door de uitbraak van het coronavirus in China. Deze bedrijven hebben filialen of dochterondernemingen in de Chinese regio's waar het virus heerst en zijn daarvan afhankelijk ([FD](#)).
- Shell heeft in Singapore meerdere medewerkers naar huis gestuurd. Een van hen was in contact gekomen met iemand die was besmet met COVID-19, meldde Shell vrijdag ([Telegraaf](#)).
- Havenbedrijf Rotterdam houdt er rekening mee dat containerrederijen 20% van de geplande afvaarten tussen Oost-Azië en Europa schrappen als gevolg van de Chinese coronacrisis ([NOS](#)).

Gedrag (buitenland)

WHO

- De WHO ziet geen reden de Olympische Spelen van Tokio af te gelasten of te verplaatsen vanwege het coronavirus. Die boodschap heeft het Internationaal Olympisch Comité (IOC) gekregen, meldde John Coates, hoofd van IOC's coördinatiecommissie, vrijdag in Tokio (ANP).

China

- Zeker zes Chinese medische hulpverleners zijn overleden aan COVID-19. Daarnaast zijn sinds dinsdag ruim 1700 artsen en verpleegkundigen besmet geraakt. Dat maakten de China vrijdag bekend. Het land waarschuwde ook voor tekort aan beschermend materiaal (o.a. [Trouw](#)).

Rusland verspreidt desinformatie

- Volgens [ND](#) verspreidt Rusland via Kremlingezinde televisiezenders en nieuwssites allerlei complottheorieën. In een paar weken tijd stuitte de Europese taakgroep tegen desinformatie op minstens 39 berichten in Russische media, waarin nadrukkelijk naar de V wordt gewezen als de sinistere kracht achter het dodelijk virus. Zo zou het coronavirus een in Amerika ontwikkeld biologisch wapen zijn dat er op gericht is vooral Chinezen te treffen.
- Inmiddels is volgens ND nu ook voor China de maat vol, nadat er ook werd gesproken over connecties tussen een geavanceerd laboratorium in Wuhan, het Britse onderzoekscentrum Pirbright en de Bill en Melinda Gatesstichting. Voor de zender CBS stelde de Chinese

ambassadeur in de VS Cui Tiankai dat het 'absoluut krankzinnig is om geloof te hechten aan de nergens op gebaseerde geruchten terwijl juist de hele wetenschappelijke gemeenschap werkt aan de bestrijding van het virus'.

Luchtvaart

- Luchtvaartmaatschappij SAS hervat op zijn vroegst eind maart de vluchten richting China.
- Finnair heeft de periode waarin niet op China wordt gevlogen verlengd tot eind maart. Bovendien halveert de Finse luchtvaartmaatschappij het aantal vluchten naar Hongkong.
- De luchtvracht van en naar China ligt nagenoeg stil. Volgens cargobedrijven op Schiphol gaat dat de komende weken en misschien maanden voelbaar blijven ([NOS](#)).

Betekenisgeving

Peiling EenVandaag

- [EenVandaag](#) presenteert donderdagavond de resultaten van het opiniepanel over COVID-19. Daaruit blijkt dat 58 procent van de Nederlanders denkt dat COVID-19 binnen een maand naar Nederland komt. Toch maakt 77 procent zich geen zorgen over een uitbraak. 69 procent van de respondenten heeft vertrouwen in de aanpak van de Nederlandse overheid.
- Mensen treffen verschillende maatregelen om besmetting te voorkomen. Wat het meeste wordt gedaan is handen vaker wassen (33 procent) en afstand houden van niezende en hoestende mensen (24 procent). Wel zeggen de ondervraagden dat ze dat vaker doen in deze tijd van het jaar vanwege het griepseizoen.

Discriminatie vanwege het coronavirus

- [EenVandaag](#) onderzoekt ook discriminatie. 11 procent is voorzichtiger in de buurt van mensen met een Chinees of Aziatisch uiterlijk, ook al is er geen reden om aan te nemen dat zij in aanraking zijn geweest met het virus. Sommige panelleden mijden Chinese restaurants of winkels. Ook zijn er mensen die geen producten meer op Chinese websites bestellen. Anderen mijden evenementen of attracties waar veel Chinezen of andere Aziaten komen.
- In het onderzoek zijn ook 300 Chinese Nederlanders ondervraagd. De helft van hen geeft aan last te hebben van racisme door het coronavirus; één op de vijf (21 procent) maakt het zelfs wekelijks mee. "Werkafspraken worden verschoven. Vriendinnen van kinderen komen opeens toch niet meer bij ons (thuis) spelen", vertelt iemand. Ook horen veel ondervraagden racistische opmerkingen over het coronavirus. "Yo weet je, Chinezen zijn echt vies man. Ze eten alles", wordt als voorbeeld genoemd. Iemand anders geeft zelfs aan de drang om te hoesten of te niezen in het openbaar te onderdrukken, om maar geen 'verkeerde indruk' te wekken.
- De Chinese gemeenschap in Nederland maakt sinds het coronalied vaker melding van discriminatie, zegt Discriminatie.nl-voorzitter Frederique Janss vrijdag in gesprek met [NU.nl](#).
- Het Openbaar Ministerie gaat de tekst van een carnavalslied over het nieuwe coronavirus beoordelen. Dit nadat bij de politie aangifte is gedaan van discriminatie tegen een radio-dj en tegen Radio 10, dat het lied uitzond. De politie kreeg inmiddels "vele honderden meldingen" binnen. Als de tekst inderdaad discriminerend wordt bevonden, kan er een strafrechtelijk onderzoek volgen. Ook bij het Meldpunt Discriminatie zijn veel klachten over het lied binnengekomen. Justitie zegt dat het niet meer nodig is nog aangifte te doen (ANP, [Telegraaf](#)).
- De Chinese gemeenschap roept mensen op om chinees te eten en daarvan een foto te delen op sociale media met de hashtag #ikchinees. Het is een reactie op kwetsende opmerkingen en grappen die zijn gemaakt over Chinezen naar aanleiding van het coronavirus. De actie is een initiatief van de Vereniging Chinese-Aziatische Horeca Ondernemers (VCHO). Voorzitter Bin Yu wil 'die grote groep positieve Nederlanders oproepen te laten zien dat Chinezen in Nederland thuis horen'. Veel media schrijven over het initiatief, waaronder [RTL Nieuws](#), [Hart van Nederland](#) en [RD](#).
- De NHL Stenden Hogeschool heeft alle studenten een mail gestuurd naar aanleiding van de ontwikkelingen rond het Coronavirus. In de mail wordt studenten en medewerkers op het hart gedrukt respectvol om te gaan met uitingen over het virus. Ook wordt opgeroepen om rekening te houden met de sociale en persoonlijke impact voor met name Aziatische studenten. De mail is gestuurd nadat de studentenraad van de school signalen had gekregen van Chinese studenten die zich onheus voelden bejegend ([RTV Noord](#)).

- De Limburger schrijft dat waar een racist zich 'drie keer' bedenkt voor hij mensen met een donkere huidskleur uitscheld, Chinezen 'vrij wild' lijken te zijn. Van hen zou worden gezegd dat ze tolerant zijn als het gaat om anti-Chinees racisme. Waar de eerste generaties Chinezen zich in Nederland hebben neergelegd bij 'gezelligheidsdiscriminatie' heeft de huidige generatie daar 'schoon genoeg van'.

Social media

- Het aantal berichten op sociale media over het coronavirus en discriminatie stabiliseert: ongeveer 100 berichten over de laatste 24 uur.
- Er is kritiek op de berichtgeving in de reguliere media over het coronavirus en discriminatie. Zo berichtte het AD dat Chinezen sinds de uitbraak van het coronavirus geregeld slachtoffer zijn van discriminatie. Op sociale media wordt in reactie daarop gesteld dat de Chinese gemeenschap ook daarvoor al te maken had met racisme.
- Sommige mensen nemen het op voor Chinezen: 'Mijn burens zijn Chinezen en het zijn zeer aardige hard werkende mensen', 'Ze horen erbij', 'Chinezen hier in Nederland zijn de meest vriendelijke en gemanierde mensen.'
- Onder meer de websites van Linda en Hart van Nederland melden dat Chinezen in Nederland de campagne #ikchinees zijn begonnen. Iedereen wordt opgeroepen Chinees te gaan eten, daar een selfie van te maken en die dan met de hashtag #ikchinees te delen op sociale media.
- Bij Tûmba, het meldpunt discriminatie in Friesland kwamen de afgelopen dagen zeker zestig meldingen binnen van mensen die in aanraking kwamen met stigmatiserende en kwetsende teksten.